

Δύο τρόποι αξιολόγησης: Πρόγραμμα Σπουδών – Τράπεζα Θεμάτων.

Ντίνας Κωνσταντίνος
Καθηγητής Γλωσσολογίας – Ελληνικής
Γλώσσας και Διδακτικής της
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Kdinas@uowm.gr

Μουτσιούνα Χριστίνα
Μ.Δ.Ε
Εκπαιδευτικός Π.Ε.02
moutsouna.xristina@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μία σύντομη συγκριτική μελέτη δύο τρόπων αξιολόγησης του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στην Α΄ Λυκείου, που ίσχυσαν και εναλλάχθηκαν την τελευταία πενταετία. Ο πρώτος είναι αυτός που ορίζεται από το ισχύον Νέο Πρόγραμμα Σπουδών (Π.Σ.) του μαθήματος, ενώ ο δεύτερος και μεταγενέστερος προβλέπει τη χρήση Τράπεζας Θεμάτων (Τ.Θ.). Πρόκειται, δηλαδή, για ταυτόχρονη ισχύ δύο εκπαιδευτικών μέτρων. Για τον λόγο αυτό, κρίθηκε σκόπιμη η παράλληλη εξέτασή τους, ώστε να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο υπάρχουν σημεία ταύτισης ή σύγκλισης και, τελικά, να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα για το αν είναι δυνατό να συνυπάρξουν.

Λέξεις κλειδιά: Αξιολόγηση, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, Πρόγραμμα Σπουδών, Τράπεζα Θεμάτων.

Εισαγωγή

Η αξιολόγηση των μαθητών θεωρείται ένα πολύπλοκο και πολυδιάστατο θέμα. Αποτελεί ίσως ένα από τα κομβικότερα ζητήματα της εκπαίδευσης και γι' αυτό βρίσκεται πάντοτε στην επικαιρότητα και στο επίκεντρο των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, προκαλώντας ποικίλες συζητήσεις για το αν θα πρέπει να υποβάλλονται οι μαθητές σε αυτή τη διαδικασία ή όχι και, αν ναι, με ποιον τρόπο.

Στην παρούσα ανακοίνωση αναλύονται οι δύο τελευταίοι τρόποι αξιολόγησης που προτάθηκαν για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στην Α΄ Λυκείου. Ο πρώτος τρόπος αξιολόγησης ορίζεται από το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών (Π.Σ.), το οποίο βρίσκεται σε ισχύ από το 2011 και είναι σύμφωνος με όλα όσα προτείνει το συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Ωστόσο, ενώ το Πρόγραμμα βρισκόταν σε ισχύ και χωρίς να γίνει καμία τροποποίηση σε αυτό, το 2014 προτάθηκε ένας νέος τρόπος αξιολόγησης των μαθητών, που προέβλεπε τη χρήση Τράπεζας Θεμάτων (Τ.Θ.). Επομένως, αυτό που θα πρέπει να διερευνηθεί είναι το αν και κατά πόσο ο νέος αυτός τρόπος αξιολόγησης είναι συμβατός με τα ισχύοντα δεδομένα, δηλαδή με την αξιολόγηση που προτείνει το υπάρχον Π.Σ.

Η αξιολόγηση σύμφωνα με το Π.Σ. και την Τ.Θ.

Σύμφωνα με το Π.Σ., η αξιολόγηση των μαθητών θα πρέπει να είναι κατά βάση ανατροφοδοτική και να αφορά όχι μόνο τον μαθητή, αλλά το μάθημα στο σύνολό του. Θα πρέπει, δηλαδή, να στοχεύει στη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τις επιτυχίες ή και τις αποτυχίες οποιουδήποτε θέματος σχετίζεται με τη διδασκαλία, για να

μπορέσουν να γίνουν οι απαιτούμενες αλλαγές και βελτιώσεις σε οποιοδήποτε σημείο κριθεί απαραίτητο.

Ειδικότερα, για τον έλεγχο της διδακτικής επιτυχίας στο σύνολό της προτείνονται τέσσερις μέθοδοι. Η πρώτη αναφέρεται στην αξιολόγηση που μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, να είναι δηλαδή καθημερινή και ενσωματωμένη στη διδακτική πράξη. Η δεύτερη, η αυτοαξιολόγηση, που μπορεί να γίνει από τον ίδιο τον μαθητή και στηρίζεται σε φάκελο (portfolio) όπου θα αποθηκεύεται το υλικό που παράγει. Η τρίτη, η ετεροαξιολόγηση, που γίνεται πάλι από τα ίδια τα παιδιά, αλλά αυτή τη φορά μέσω της ανταλλαγής και του σχολιασμού κειμένων μεταξύ τους. Η τέταρτη και τελευταία μέθοδος προτείνει τη χρήση ειδικών δοκιμασιών, μέσω των οποίων θα ελέγχεται η πρόοδος των μαθητών, με την επισήμανση βέβαια ότι αυτές επιβάλλεται να κινούνται στη λογική του Π.Σ. και να μην είναι αποκομμένα τεστ αποτύπωσης γνώσεων.

Η Τ.Θ. με μία πρώτη ματιά γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι περιέχει έναν αρκετά μεγάλο αριθμό έτοιμων ειδικών δοκιμασιών. Προσφέρει, δηλαδή, διαγωνίσματα, τα οποία αποτελούνται από κείμενο/-α και ερωτήσεις και αφήνει το κομμάτι της παραγωγής λόγου στην ευχέρεια του κάθε εκπαιδευτικού. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι η χρήση της περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στη συνολική αξιολόγηση. Το υλικό αυτό θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και στα τέσσερα είδη αξιολόγησης που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Υπάρχει, όμως, μία ιδιαιτερότητα. Τα θέματα αυτά προορίζονται και για την τελική αξιολόγηση των μαθητών. Και μάλιστα ο βαθμός που θα προκύψει από αυτή θα προσμετράται στην τελική βαθμολογία για την εισαγωγή τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Αναμενόμενο είναι, επομένως, το ενδιαφέρον όλων να στρέφεται αποκλειστικά και μόνο στην επίλυση των συγκεκριμένων θεμάτων, που γίνονται το επίκεντρο όλης της διδακτικής πράξης. Στην πραγματικότητα η επίλυσή τους γίνεται αυτοσκοπός, αφού στο συγκεκριμένο μάθημα το μεγαλύτερο φαινομενικά κομμάτι της εξέτασης (τα δύο από τα τρία θέματα) επιλέγεται από την Τ.Θ. Αν συνυπολογίσουμε σε όλα αυτά και τον μεγάλο αριθμό θεμάτων, τον περιορισμένο χρόνο και την πίεση της τελικής βαθμολογίας, τα περιθώρια στενεύουν. Ουσιαστικά έχουμε ένα κυνήγι απαντήσεων. Το πιο πιθανό είναι να επανέλθουμε στα παλιότερα πρότυπα διδασκαλίας με τον μονόλογο - διάλεξη του εκπαιδευτικού, με τη διαφορά ότι τώρα θα έχει τον ρόλο του επιλυτή των θεμάτων της Τράπεζας.

Σε περίπτωση που συμβεί αυτό, όλες οι παραπάνω μέθοδοι αξιολόγησης περιορίζονται κατά πολύ και σε πολλές περιπτώσεις είναι ανύπαρκτες. Ταυτόχρονα, όμως, περιορίζεται δραματικά και ο ρόλος του μαθητή. Ακόμα και η συμμετοχή του στην ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι αυτονόητη, καθώς δεν είναι σίγουρο ότι θα έχει το περιθώριο να παράγει ο ίδιος κάποιο υλικό. Αν, όμως, του δοθεί αυτή η δυνατότητα, έστω και υπό προϋποθέσεις, το βέβαιο είναι ότι το υλικό που θα παράγει θα είναι προκαθορισμένο και θα περιορίζεται μόνο στην επίλυση των ασκήσεων της Τ.Θ., δηλαδή κατευθυνόμενο και με μη δημιουργικό τρόπο.

Εκτός από αυτή την πρώτη προσέγγιση, για τον σχηματισμό μίας ολοκληρωμένης εικόνας, θα πρέπει να συνυπολογιστούν και κάποια επιπλέον στοιχεία. Το πρώτο από αυτά τα στοιχεία ορίζει τον τρόπο αξιολόγησης, δηλαδή τη μορφή και τα ζητούμενα του διαγωνίσματος. Σε αυτό συμπεριλαμβάνονται το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) του 2012 (Άρθρο 1, παρ. 8), που ορίζει τον τρόπο αξιολόγησης σύμφωνα με το νέο Π.Σ. και οι «Οδηγίες για τον τρόπο αξιολόγησης μαθημάτων της Α΄ τάξης Ημερησίου και των Α΄ και Β΄ τάξεων Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2013-2014» (για λόγους συντομίας στο εξής «Οδηγίες αξιολόγησης»), που ορίζουν τον τρόπο αξιολόγησης με τη λειτουργία της Τ.Θ. Το δεύτερο στοιχείο είναι οι επιπλέον Οδηγίες που είχαν δοθεί σε κάθε περίπτωση, δηλαδή οι «Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας της Α΄ τάξης Γενικού και Α΄ τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχ. έτος 2012-2013» (για λόγους συντομίας στο εξής «Οδηγίες Π.Σ.») και οι «Προδιαγραφές - οδηγίες διαμόρφωσης θεμάτων για το μάθημα Νέα Ελληνική Γλώσσα, Α΄ τάξης Ημερησίου Λυκείου κ.λπ.(2014)» (για λόγους συντομίας στο εξής «Οδηγίες Τ.Θ.») αντίστοιχα.

Εξετάζοντας και αυτά τα επιπλέον στοιχεία, συμπεραίνουμε ότι το Π.Δ. και οι «Οδηγίες αξιολόγησης», ως προς το πρώτο κομμάτι της αξιολόγησης, που αφορά το κείμενο που θα δοθεί στους μαθητές, κινούνται στο ίδιο πλαίσιο. Και στις δύο περιπτώσεις θα πρέπει να δίνονται στους μαθητές σε φωτοαντίγραφο κείμενα περιορισμένης έκτασης από τον έντυπο ή / και τον ηλεκτρονικό λόγο, με νοηματική πληρότητα και θεματική αντίστοιχη με τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκαν στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Βέβαια, για την επιλογή των κατάλληλων κειμένων έχουν δοθεί και επιπλέον οδηγίες και πληροφορίες. Μελετώντας τις «Οδηγίες Π.Σ.» και τις «Οδηγίες Τ.Θ.» διαπιστώνουμε ότι σε γενικές γραμμές κινούνται και αυτές περίπου στα ίδια πλαίσια, καθώς βασικό ζητούμενο είναι να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με πλήθος διαφορετικών κειμένων (π.χ. σε έντυπη μορφή, ηλεκτρονικά, ψηφιακά, πολυτροπικά), με μοναδικό περιορισμό στην επιλογή τους τη θεματική τους συσχέτιση με τις θεματικές για τις οποίες έγινε λόγος.

Για να επαληθεύσουμε αν ακολουθούνται και σε πρακτικό επίπεδο οι παραπάνω οδηγίες, ανατρέξαμε στα κείμενα που προσφέρονται από την Τ.Θ. Αρχικά, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι ο αριθμός των κειμένων είναι περιορισμένος, αφού πολλά από αυτά επαναλαμβάνονται, με αποτέλεσμα κάποιες από τις θεματικές ενότητες να υπεραντιπροσωπεύονται και άλλες να καλύπτονται στοιχειωδώς. Εκτός, όμως, από αυτές τις γενικές παρατηρήσεις, υπάρχει και ένα μεγάλο μειονέκτημα. Παρόλο που τα κείμενα αυτά προέρχονται κατά κύριο λόγο από ηλεκτρονικές πηγές, στην πραγματικότητα παρουσιάζονται σαν κλασικά κείμενα, δηλαδή σε έντυπη μορφή, μονοτροπικά και δοκιμιακού τύπου, ενώ σε όλα υπάρχει και η ένδειξη «διασκευή».

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω παρατηρήσεις, γίνεται φανερό ότι τα κείμενα που περιλαμβάνει η Τ.Θ. ουσιαστικά δεν ακολουθούν πιστά καμία από τις δύο «Οδηγίες». Μάλλον κατά τύχη τις περισσότερες φορές διαθέτουν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά που θα έπρεπε. Συνεπώς, υπάρχει μεγάλη απόσταση ανάμεσα στις «Οδηγίες» και την πρακτική τους εφαρμογή.

Αν περάσουμε στις ερωτήσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνει η αξιολόγηση, παρατηρούμε ότι στην «Ερώτηση α» δεν υπάρχει πλήρης αντιστοιχία. Σύμφωνα με το Π.Δ., η ερώτηση αυτή έχει σχέση με την κατανόηση του γραπτού λόγου, με μία ευρύτερη λογική, ενώ σύμφωνα με τις «Οδηγίες αξιολόγησης» χωρίζεται σε δύο υποερωτήματα. Το πρώτο από αυτά ταυτίζεται με όσα αναφέρονται στο Π.Δ., αλλά ως προς το δεύτερο μέρος υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση, καθώς εστιάζει στην οργάνωση του λόγου.

Ανάλογες με αυτά τα ζητούμενα είναι και οι επιπλέον Οδηγίες που δίνονται. Στις «Οδηγίες Π.Σ.» διευκρινίζεται ότι πέρα από την κατανόηση του κειμένου, των επιχειρημάτων και του ρόλου που έχουν τα ποικίλα συμβολικά συστήματα στη συγκρότηση του νοήματος των συγκεκριμένων κειμένων, μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα να διερευνάται κατά πόσο οι μαθητές μπορούν να αντιληφθούν τις οπτικές γωνίες, από τις οποίες το κάθε κείμενο προσεγγίζει την πραγματικότητα και η ανάδειξη των διαφορών ή της συμπληρωματικότητας που υπάρχει ανάμεσα σε αυτά. Ουσιαστικά μας ενδιαφέρει να αποτυπωθεί αν οι μαθητές είναι σε θέση να αντιληφθούν τη μη ουδετερότητα των κειμένων, δηλαδή να μπορούν να κατανοήσουν ότι η πραγματικότητα που παρουσιάζεται σε αυτά είναι αποτέλεσμα της ιδεολογίας, της στάσης, της θέσης και της γενικότερης κοσμοθεωρίας των συντακτών τους και όχι αποτύπωση μιας ούτως ή άλλως μη υπαρκτής αντικειμενικής πραγματικότητας (κριτικός γραμματισμός).

Από την άλλη πλευρά, στις «Οδηγίες Τ.Θ.» διευκρινίζεται ότι το πρώτο μέρος της ερώτησης εξετάζει την οπτική γωνία από την οποία προσεγγίζεται η πραγματικότητα, τα επιχειρήματα που επιστρατεύει ο συγγραφέας για να τεκμηριώσει την άποψή του, τους προβληματισμούς που αναδεικνύει, τις απόψεις που υποστηρίζει κ.ά. Μέχρι αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα ζητούμενα και στις δύο περιπτώσεις κινούνται περίπου στα ίδια γενικά πλαίσια. Το επιπλέον στοιχείο προστίθεται στο β' μέρος της ερώτησης, το οποίο επικεντρώνεται στη μελέτη της οργάνωσης και της συνοχής του κειμένου, μέσα από την ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου της παραγράφου, αλλά και μέσα από τον εντοπισμό των διαφορετικών τρόπων οργάνωσης μιας παραγράφου.

Αν περάσουμε τώρα στα θέματα της Τ.Θ., διαπιστώνουμε ότι στο ερώτημα Α1 οι ερωτήσεις περιορίζονται στην επιφανειακή κατανόηση των κειμένων, χωρίς να χρειάζεται ιδιαίτερη κριτική σκέψη από τους μαθητές. Αξιοσημείωτο επίσης είναι και το γεγονός ότι ακόμα και στις ελάχιστες περιπτώσεις που δίνονται δύο κείμενα όχι μόνο δε χρησιμοποιούνται συνδυαστικά, αλλά συνήθως το ένα παραμερίζεται εντελώς. Έτσι, γίνεται φανερό ότι ουσιαστικά δεν ακολουθείται σε ικανοποιητικό βαθμό καμία από τις δύο Οδηγίες. Αντίθετα, το ερώτημα Α2 φαίνεται να κινείται στα πλαίσια που ορίζουν οι «Οδηγίες Τ.Θ.», αφού όλες οι ερωτήσεις σχετίζονται με την ευρύτερη θεματική της παραγράφου.

Συνεχίζοντας στην «Ερώτηση β», γίνεται αμέσως φανερό ότι τα ζητούμενα απέχουν πολύ μεταξύ τους. Σύμφωνα με το Π.Δ., στην ερώτηση αυτή θα πρέπει να ελέγχεται πώς γλωσσικά ή εξωγλωσσικά στοιχεία συγκροτούν την κειμενική ιδιαιτερότητα των

κειμένων και συνεισφέρουν στη σύνδεση των κειμένων αυτών με την κοινωνική πραγματικότητα όπου ανήκουν. Εντελώς διαφορετικά, όμως, είναι τα ζητούμενα στις «Οδηγίες αξιολόγησης», όπου η ερώτηση χωρίζεται σε δύο υποερωτήματα, με το πρώτο να εξετάζει σημασιολογικά στοιχεία και το δεύτερο τη λειτουργία των μορφοσυντακτικών δομών και των υφολογικών στοιχείων.

Όπως είναι αναμενόμενο, η ίδια απόσταση υπάρχει και ανάμεσα στις Οδηγίες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις «Οδηγίες Π.Σ.», τα ερωτήματα που τίθενται σε αυτή την ερώτηση θα πρέπει να ξεκινούν από μία μεταγλωσσική αφετηρία και να εστιάζουν και πάλι στα κείμενα. Θα πρέπει, δηλαδή, να διερευνάται ο ρόλος των γλωσσικών επιλογών στη συγκρότηση του νοήματος των κειμένων (π.χ. γιατί επιλέγεται η γλώσσα των νέων και ποια ακριβώς εκδοχή της) και κυρίως να ανιχνεύεται η δημιουργικότητα και η κριτική ικανότητα των μαθητών ως αναγνωστών. Εκτός, όμως, από αυτές τις οδηγίες ιδιαίτερη βαρύτητα έχουν οι επισημάνσεις που γίνονται. Σε αυτές τονίζεται ότι δε θα πρέπει να δίνονται ερωτήσεις γραμματικές ή λεξιλογικές ανεξάρτητα από τα κείμενα, ούτε ασκήσεις μηχανιστικού τύπου και η όποια γλωσσική εστίαση να αποτυπώνεται σε ερωτήσεις που στοχεύουν στη διερεύνηση των κειμένων και του κόσμου.

Αν περάσουμε στις «Οδηγίες Τ.Θ.», διαπιστώνουμε ότι κινούνται σε μία εντελώς διαφορετική κατεύθυνση. Για το πρώτο σκέλος της ερώτησης δίνεται η διευκρίνιση ότι πρόκειται για λεξιλογική ερώτηση και υπάρχει δυνατότητα να υλοποιηθεί με διαφορετικούς τύπους ασκήσεων. Στη συνέχεια, από το δεύτερο σκέλος της, θα πρέπει να διερευνηθεί ο βαθμός, στον οποίο οι μαθητές κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο οι μορφοσυντακτικές δομές και το ύφος του κειμένου σχετίζονται με τους στόχους επικοινωνίας που έχει θέσει ο συντάκτης του. Θα πρέπει, δηλαδή, να διαπιστωθεί αν οι μαθητές αναγνωρίζουν το ύφος του κειμένου, προσδιορίζοντας τους γλωσσικούς μηχανισμούς που το διαμορφώνουν (π.χ. χρήση παθητικής και ενεργητικής σύνταξης, λόγιες λέξεις κ.ά.), και αν είναι σε θέση να αντιληφθούν ότι κάθε είδος λόγου έχει άμεση συνάφεια με τη γλωσσική ποικιλία και ότι το μέσον και η κατάσταση επικοινωνίας επηρεάζουν τη μορφή καθώς και την οργάνωση του μηνύματος.

Στην περίπτωση αυτή είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει μεγάλη απόσταση και ανάμεσα στα ζητούμενα και στις «Οδηγίες» για το τι πρέπει να περιλαμβάνει και να εξετάζει αυτή η ερώτηση. Αν ανατρέξουμε και στα θέματα της Τ.Θ., θα διαπιστώσουμε, όπως είναι αναμενόμενο, ότι σε γενικές γραμμές ακολουθούν τις «Οδηγίες Τ.Θ.», που σε ορισμένες περιπτώσεις έρχονται σε πλήρη αντίθεση με όσα αναφέρονται στις «Οδηγίες Π.Σ.».

Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας αυτή τη σύντομη συγκριτική μελέτη, διαπιστώνουμε ότι το Π.Σ., το Π.Δ. και οι «Οδηγίες Π.Σ.» κινούνται στο ίδιο πλαίσιο με συμπόρευση, αν όχι ταύτιση, των λεγομένων και των ζητούμενων. Από την άλλη πλευρά, τα θέματα της Τ.Θ., όπως είναι αναμενόμενο, ακολουθούν σε γενικές γραμμές τις «Οδηγίες Τ.Θ.», που

άλλωστε σύμφωνα με αυτές θα έπρεπε να έχουν δημιουργηθεί και παράλληλα συμφωνούν και με τις «Οδηγίες αξιολόγησης». Όπως φάνηκε και από την παραπάνω παρουσίαση και αντιπαράθεση των όσων συμβαίνουν και στις δύο περιπτώσεις, έχουμε δύο διαφορετικά ζητούμενα, που οι διαφορές τους είναι εντονότερες και περισσότερες από τα κοινά τους σημεία. Σε ελάχιστες μόνο περιπτώσεις και αυτό κατά τύχη, υπάρχει μία φαινομενική συμπίεση. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, καταλήγουμε με ασφάλεια στο συμπέρασμα ότι στην πραγματικότητα έχουμε δύο εντελώς διαφορετικούς τρόπους αξιολόγησης, που όχι μόνο δεν μπορούν να συνυπάρξουν, αλλά φτάνουν στο σημείο της πλήρους αντίθεσης και αλληλοαναιρέσης.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Υπουργείο Παιδείας (28/09/2012), *Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας της Α' τάξης Γενικού και Α' τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχ. έτος 2012-2013.*

Υπουργείο Παιδείας (04/03/2014), *Οδηγίες για τον τρόπο αξιολόγησης μαθημάτων της Α' τάξης Ημερησίου και των Α' και Β' τάξεων Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2013-2014.*

Υπουργείο Παιδείας - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2014), *Προδιαγραφές - οδηγίες διαμόρφωσης θεμάτων για το μάθημα Νέα Ελληνική Γλώσσα, Α' τάξη Ημερησίου και Α', Β' τάξεις Εσπερινού Γενικού Λυκείου, Α' τάξη Ημερησίου και Α' τάξη Εσπερινού ΕΠΑΛ.*

Υπουργείο Παιδείας - Τράπεζα Θεμάτων, *Διαγωνίσματα Νέας Ελληνικής Γλώσσας.*

ΦΕΚ Β' 1562/27-06-2011, Αριθμ. 70001/Γ2/2011, *Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α' τάξης Γενικού Λυκείου.*

ΦΕΚ Α' 97/27-04-2012, Π.Δ. 48/2012, *Τροποποίηση του Π.Δ. 60/2006 (Α'65) "Αξιολόγηση των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου".*

Δύο τρόποι αξιολόγησης: Πρόγραμμα Σπουδών – Τράπεζα Θεμάτων.

Ντίνας Κωνσταντίνος
Καθηγητής Γλωσσολογίας – Ελληνικής
Γλώσσας και Διδακτικής της
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Kdinas@uowm.gr

Μουτσιούνα Χριστίνα
Μ.Δ.Ε
Εκπαιδευτικός Π.Ε.02
moutsouna.xristina@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί μία σύντομη συγκριτική μελέτη δύο τρόπων αξιολόγησης του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στην Α΄ Λυκείου, που ίσχυσαν και εναλλάχθηκαν την τελευταία πενταετία. Ο πρώτος είναι αυτός που ορίζεται από το ισχύον Νέο Πρόγραμμα Σπουδών (Π.Σ.) του μαθήματος, ενώ ο δεύτερος και μεταγενέστερος προβλέπει τη χρήση Τράπεζας Θεμάτων (Τ.Θ.). Πρόκειται, δηλαδή, για ταυτόχρονη ισχύ δύο εκπαιδευτικών μέτρων. Για τον λόγο αυτό, κρίθηκε σκόπιμη η παράλληλη εξέτασή τους, ώστε να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο υπάρχουν σημεία ταύτισης ή σύγκλισης και, τελικά, να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα για το αν είναι δυνατό να συνυπάρξουν.

Λέξεις κλειδιά: Αξιολόγηση, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, Πρόγραμμα Σπουδών, Τράπεζα Θεμάτων.

Εισαγωγή

Η αξιολόγηση των μαθητών θεωρείται ένα πολύπλοκο και πολυδιάστατο θέμα. Αποτελεί ίσως ένα από τα κομβικότερα ζητήματα της εκπαίδευσης και γι' αυτό βρίσκεται πάντοτε στην επικαιρότητα και στο επίκεντρο των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, προκαλώντας ποικίλες συζητήσεις για το αν θα πρέπει να υποβάλλονται οι μαθητές σε αυτή τη διαδικασία ή όχι και, αν ναι, με ποιον τρόπο.

Στην παρούσα ανακοίνωση αναλύονται οι δύο τελευταίοι τρόποι αξιολόγησης που προτάθηκαν για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στην Α΄ Λυκείου. Ο πρώτος τρόπος αξιολόγησης ορίζεται από το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών (Π.Σ.), το οποίο βρίσκεται σε ισχύ από το 2011 και είναι σύμφωνος με όλα όσα προτείνει το συγκεκριμένο Πρόγραμμα. Ωστόσο, ενώ το Πρόγραμμα βρισκόταν σε ισχύ και χωρίς να γίνει καμία τροποποίηση σε αυτό, το 2014 προτάθηκε ένας νέος τρόπος αξιολόγησης των μαθητών, που προέβλεπε τη χρήση Τράπεζας Θεμάτων (Τ.Θ.). Επομένως, αυτό που θα πρέπει να διερευνηθεί είναι το αν και κατά πόσο ο νέος αυτός τρόπος αξιολόγησης είναι συμβατός με τα ισχύοντα δεδομένα, δηλαδή με την αξιολόγηση που προτείνει το υπάρχον Π.Σ.

Η αξιολόγηση σύμφωνα με το Π.Σ. και την Τ.Θ.

Σύμφωνα με το Π.Σ., η αξιολόγηση των μαθητών θα πρέπει να είναι κατά βάση ανατροφοδοτική και να αφορά όχι μόνο τον μαθητή, αλλά το μάθημα στο σύνολό του. Θα πρέπει, δηλαδή, να στοχεύει στη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τις επιτυχίες ή και τις αποτυχίες οποιουδήποτε θέματος σχετίζεται με τη διδασκαλία, για να

μπορέσουν να γίνουν οι απαιτούμενες αλλαγές και βελτιώσεις σε οποιοδήποτε σημείο κριθεί απαραίτητο.

Ειδικότερα, για τον έλεγχο της διδακτικής επιτυχίας στο σύνολό της προτείνονται τέσσερις μέθοδοι. Η πρώτη αναφέρεται στην αξιολόγηση που μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, να είναι δηλαδή καθημερινή και ενσωματωμένη στη διδακτική πράξη. Η δεύτερη, η αυτοαξιολόγηση, που μπορεί να γίνει από τον ίδιο τον μαθητή και στηρίζεται σε φάκελο (portfolio) όπου θα αποθηκεύεται το υλικό που παράγει. Η τρίτη, η ετεροαξιολόγηση, που γίνεται πάλι από τα ίδια τα παιδιά, αλλά αυτή τη φορά μέσω της ανταλλαγής και του σχολιασμού κειμένων μεταξύ τους. Η τέταρτη και τελευταία μέθοδος προτείνει τη χρήση ειδικών δοκιμασιών, μέσω των οποίων θα ελέγχεται η πρόοδος των μαθητών, με την επισήμανση βέβαια ότι αυτές επιβάλλεται να κινούνται στη λογική του Π.Σ. και να μην είναι αποκομμένα τεστ αποτύπωσης γνώσεων.

Η Τ.Θ. με μία πρώτη ματιά γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι περιέχει έναν αρκετά μεγάλο αριθμό έτοιμων ειδικών δοκιμασιών. Προσφέρει, δηλαδή, διαγωνίσματα, τα οποία αποτελούνται από κείμενο/-α και ερωτήσεις και αφήνει το κομμάτι της παραγωγής λόγου στην ευχέρεια του κάθε εκπαιδευτικού. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι η χρήση της περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στη συνολική αξιολόγηση. Το υλικό αυτό θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και στα τέσσερα είδη αξιολόγησης που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Υπάρχει, όμως, μία ιδιαιτερότητα. Τα θέματα αυτά προορίζονται και για την τελική αξιολόγηση των μαθητών. Και μάλιστα ο βαθμός που θα προκύψει από αυτή θα προσμετράται στην τελική βαθμολογία για την εισαγωγή τους στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Αναμενόμενο είναι, επομένως, το ενδιαφέρον όλων να στρέφεται αποκλειστικά και μόνο στην επίλυση των συγκεκριμένων θεμάτων, που γίνονται το επίκεντρο όλης της διδακτικής πράξης. Στην πραγματικότητα η επίλυσή τους γίνεται αυτοσκοπός, αφού στο συγκεκριμένο μάθημα το μεγαλύτερο φαινομενικά κομμάτι της εξέτασης (τα δύο από τα τρία θέματα) επιλέγεται από την Τ.Θ. Αν συνυπολογίσουμε σε όλα αυτά και τον μεγάλο αριθμό θεμάτων, τον περιορισμένο χρόνο και την πίεση της τελικής βαθμολογίας, τα περιθώρια στενεύουν. Ουσιαστικά έχουμε ένα κυνήγι απαντήσεων. Το πιο πιθανό είναι να επανέλθουμε στα παλιότερα πρότυπα διδασκαλίας με τον μονόλογο - διάλεξη του εκπαιδευτικού, με τη διαφορά ότι τώρα θα έχει τον ρόλο του επιλυτή των θεμάτων της Τράπεζας.

Σε περίπτωση που συμβεί αυτό, όλες οι παραπάνω μέθοδοι αξιολόγησης περιορίζονται κατά πολύ και σε πολλές περιπτώσεις είναι ανύπαρκτες. Ταυτόχρονα, όμως, περιορίζεται δραματικά και ο ρόλος του μαθητή. Ακόμα και η συμμετοχή του στην ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι αυτονόητη, καθώς δεν είναι σίγουρο ότι θα έχει το περιθώριο να παράγει ο ίδιος κάποιο υλικό. Αν, όμως, του δοθεί αυτή η δυνατότητα, έστω και υπό προϋποθέσεις, το βέβαιο είναι ότι το υλικό που θα παράγει θα είναι προκαθορισμένο και θα περιορίζεται μόνο στην επίλυση των ασκήσεων της Τ.Θ., δηλαδή κατευθυνόμενο και με μη δημιουργικό τρόπο.

Εκτός από αυτή την πρώτη προσέγγιση, για τον σχηματισμό μίας ολοκληρωμένης εικόνας, θα πρέπει να συνυπολογιστούν και κάποια επιπλέον στοιχεία. Το πρώτο από αυτά τα στοιχεία ορίζει τον τρόπο αξιολόγησης, δηλαδή τη μορφή και τα ζητούμενα του διαγωνίσματος. Σε αυτό συμπεριλαμβάνονται το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) του 2012 (Άρθρο 1, παρ. 8), που ορίζει τον τρόπο αξιολόγησης σύμφωνα με το νέο Π.Σ. και οι «Οδηγίες για τον τρόπο αξιολόγησης μαθημάτων της Α΄ τάξης Ημερησίου και των Α΄ και Β΄ τάξεων Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2013-2014» (για λόγους συντομίας στο εξής «Οδηγίες αξιολόγησης»), που ορίζουν τον τρόπο αξιολόγησης με τη λειτουργία της Τ.Θ. Το δεύτερο στοιχείο είναι οι επιπλέον Οδηγίες που είχαν δοθεί σε κάθε περίπτωση, δηλαδή οι «Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας της Α΄ τάξης Γενικού και Α΄ τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχ. έτος 2012-2013» (για λόγους συντομίας στο εξής «Οδηγίες Π.Σ.») και οι «Προδιαγραφές - οδηγίες διαμόρφωσης θεμάτων για το μάθημα Νέα Ελληνική Γλώσσα, Α΄ τάξης Ημερησίου Λυκείου κ.λπ.(2014)» (για λόγους συντομίας στο εξής «Οδηγίες Τ.Θ.») αντίστοιχα.

Εξετάζοντας και αυτά τα επιπλέον στοιχεία, συμπεραίνουμε ότι το Π.Δ. και οι «Οδηγίες αξιολόγησης», ως προς το πρώτο κομμάτι της αξιολόγησης, που αφορά το κείμενο που θα δοθεί στους μαθητές, κινούνται στο ίδιο πλαίσιο. Και στις δύο περιπτώσεις θα πρέπει να δίνονται στους μαθητές σε φωτοαντίγραφο κείμενα περιορισμένης έκτασης από τον έντυπο ή / και τον ηλεκτρονικό λόγο, με νοηματική πληρότητα και θεματική αντίστοιχη με τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκαν στη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Βέβαια, για την επιλογή των κατάλληλων κειμένων έχουν δοθεί και επιπλέον οδηγίες και πληροφορίες. Μελετώντας τις «Οδηγίες Π.Σ.» και τις «Οδηγίες Τ.Θ.» διαπιστώνουμε ότι σε γενικές γραμμές κινούνται και αυτές περίπου στα ίδια πλαίσια, καθώς βασικό ζητούμενο είναι να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με πλήθος διαφορετικών κειμένων (π.χ. σε έντυπη μορφή, ηλεκτρονικά, ψηφιακά, πολυτροπικά), με μοναδικό περιορισμό στην επιλογή τους τη θεματική τους συσχέτιση με τις θεματικές για τις οποίες έγινε λόγος.

Για να επαληθεύσουμε αν ακολουθούνται και σε πρακτικό επίπεδο οι παραπάνω οδηγίες, ανατρέξαμε στα κείμενα που προσφέρονται από την Τ.Θ. Αρχικά, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι ο αριθμός των κειμένων είναι περιορισμένος, αφού πολλά από αυτά επαναλαμβάνονται, με αποτέλεσμα κάποιες από τις θεματικές ενότητες να υπεραντιπροσωπεύονται και άλλες να καλύπτονται στοιχειωδώς. Εκτός, όμως, από αυτές τις γενικές παρατηρήσεις, υπάρχει και ένα μεγάλο μειονέκτημα. Παρόλο που τα κείμενα αυτά προέρχονται κατά κύριο λόγο από ηλεκτρονικές πηγές, στην πραγματικότητα παρουσιάζονται σαν κλασικά κείμενα, δηλαδή σε έντυπη μορφή, μονοτροπικά και δοκιμιακού τύπου, ενώ σε όλα υπάρχει και η ένδειξη «διασκευή».

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω παρατηρήσεις, γίνεται φανερό ότι τα κείμενα που περιλαμβάνει η Τ.Θ. ουσιαστικά δεν ακολουθούν πιστά καμία από τις δύο «Οδηγίες». Μάλλον κατά τύχη τις περισσότερες φορές διαθέτουν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά που θα έπρεπε. Συνεπώς, υπάρχει μεγάλη απόσταση ανάμεσα στις «Οδηγίες» και την πρακτική τους εφαρμογή.

Αν περάσουμε στις ερωτήσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνει η αξιολόγηση, παρατηρούμε ότι στην «Ερώτηση α» δεν υπάρχει πλήρης αντιστοιχία. Σύμφωνα με το Π.Δ., η ερώτηση αυτή έχει σχέση με την κατανόηση του γραπτού λόγου, με μία ευρύτερη λογική, ενώ σύμφωνα με τις «Οδηγίες αξιολόγησης» χωρίζεται σε δύο υποερωτήματα. Το πρώτο από αυτά ταυτίζεται με όσα αναφέρονται στο Π.Δ., αλλά ως προς το δεύτερο μέρος υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση, καθώς εστιάζει στην οργάνωση του λόγου.

Ανάλογες με αυτά τα ζητούμενα είναι και οι επιπλέον Οδηγίες που δίνονται. Στις «Οδηγίες Π.Σ.» διευκρινίζεται ότι πέρα από την κατανόηση του κειμένου, των επιχειρημάτων και του ρόλου που έχουν τα ποικίλα συμβολικά συστήματα στη συγκρότηση του νοήματος των συγκεκριμένων κειμένων, μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα να διερευνάται κατά πόσο οι μαθητές μπορούν να αντιληφθούν τις οπτικές γωνίες, από τις οποίες το κάθε κείμενο προσεγγίζει την πραγματικότητα και η ανάδειξη των διαφορών ή της συμπληρωματικότητας που υπάρχει ανάμεσα σε αυτά. Ουσιαστικά μας ενδιαφέρει να αποτυπωθεί αν οι μαθητές είναι σε θέση να αντιληφθούν τη μη ουδετερότητα των κειμένων, δηλαδή να μπορούν να κατανοήσουν ότι η πραγματικότητα που παρουσιάζεται σε αυτά είναι αποτέλεσμα της ιδεολογίας, της στάσης, της θέσης και της γενικότερης κοσμοθεωρίας των συντακτών τους και όχι αποτύπωση μιας ούτως ή άλλως μη υπαρκτής αντικειμενικής πραγματικότητας (κριτικός γραμματισμός).

Από την άλλη πλευρά, στις «Οδηγίες Τ.Θ.» διευκρινίζεται ότι το πρώτο μέρος της ερώτησης εξετάζει την οπτική γωνία από την οποία προσεγγίζεται η πραγματικότητα, τα επιχειρήματα που επιστρατεύει ο συγγραφέας για να τεκμηριώσει την άποψή του, τους προβληματισμούς που αναδεικνύει, τις απόψεις που υποστηρίζει κ.ά. Μέχρι αυτό το σημείο θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα ζητούμενα και στις δύο περιπτώσεις κινούνται περίπου στα ίδια γενικά πλαίσια. Το επιπλέον στοιχείο προστίθεται στο β' μέρος της ερώτησης, το οποίο επικεντρώνεται στη μελέτη της οργάνωσης και της συνοχής του κειμένου, μέσα από την ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου της παραγράφου, αλλά και μέσα από τον εντοπισμό των διαφορετικών τρόπων οργάνωσης μιας παραγράφου.

Αν περάσουμε τώρα στα θέματα της Τ.Θ., διαπιστώνουμε ότι στο ερώτημα Α1 οι ερωτήσεις περιορίζονται στην επιφανειακή κατανόηση των κειμένων, χωρίς να χρειάζεται ιδιαίτερη κριτική σκέψη από τους μαθητές. Αξιοσημείωτο επίσης είναι και το γεγονός ότι ακόμα και στις ελάχιστες περιπτώσεις που δίνονται δύο κείμενα όχι μόνο δε χρησιμοποιούνται συνδυαστικά, αλλά συνήθως το ένα παραμερίζεται εντελώς. Έτσι, γίνεται φανερό ότι ουσιαστικά δεν ακολουθείται σε ικανοποιητικό βαθμό καμία από τις δύο Οδηγίες. Αντίθετα, το ερώτημα Α2 φαίνεται να κινείται στα πλαίσια που ορίζουν οι «Οδηγίες Τ.Θ.», αφού όλες οι ερωτήσεις σχετίζονται με την ευρύτερη θεματική της παραγράφου.

Συνεχίζοντας στην «Ερώτηση β», γίνεται αμέσως φανερό ότι τα ζητούμενα απέχουν πολύ μεταξύ τους. Σύμφωνα με το Π.Δ., στην ερώτηση αυτή θα πρέπει να ελέγχεται πώς γλωσσικά ή εξωγλωσσικά στοιχεία συγκροτούν την κειμενική ιδιαιτερότητα των

κειμένων και συνεισφέρουν στη σύνδεση των κειμένων αυτών με την κοινωνική πραγματικότητα όπου ανήκουν. Εντελώς διαφορετικά, όμως, είναι τα ζητούμενα στις «Οδηγίες αξιολόγησης», όπου η ερώτηση χωρίζεται σε δύο υποερωτήματα, με το πρώτο να εξετάζει σημασιολογικά στοιχεία και το δεύτερο τη λειτουργία των μορφοσυντακτικών δομών και των υφολογικών στοιχείων.

Όπως είναι αναμενόμενο, η ίδια απόσταση υπάρχει και ανάμεσα στις Οδηγίες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις «Οδηγίες Π.Σ.», τα ερωτήματα που τίθενται σε αυτή την ερώτηση θα πρέπει να ξεκινούν από μία μεταγλωσσική αφετηρία και να εστιάζουν και πάλι στα κείμενα. Θα πρέπει, δηλαδή, να διερευνάται ο ρόλος των γλωσσικών επιλογών στη συγκρότηση του νοήματος των κειμένων (π.χ. γιατί επιλέγεται η γλώσσα των νέων και ποια ακριβώς εκδοχή της) και κυρίως να ανιχνεύεται η δημιουργικότητα και η κριτική ικανότητα των μαθητών ως αναγνωστών. Εκτός, όμως, από αυτές τις οδηγίες ιδιαίτερη βαρύτητα έχουν οι επισημάνσεις που γίνονται. Σε αυτές τονίζεται ότι δε θα πρέπει να δίνονται ερωτήσεις γραμματικές ή λεξιλογικές ανεξάρτητα από τα κείμενα, ούτε ασκήσεις μηχανιστικού τύπου και η όποια γλωσσική εστίαση να αποτυπώνεται σε ερωτήσεις που στοχεύουν στη διερεύνηση των κειμένων και του κόσμου.

Αν περάσουμε στις «Οδηγίες Τ.Θ.», διαπιστώνουμε ότι κινούνται σε μία εντελώς διαφορετική κατεύθυνση. Για το πρώτο σκέλος της ερώτησης δίνεται η διευκρίνιση ότι πρόκειται για λεξιλογική ερώτηση και υπάρχει δυνατότητα να υλοποιηθεί με διαφορετικούς τύπους ασκήσεων. Στη συνέχεια, από το δεύτερο σκέλος της, θα πρέπει να διερευνηθεί ο βαθμός, στον οποίο οι μαθητές κατανοούν τον τρόπο με τον οποίο οι μορφοσυντακτικές δομές και το ύφος του κειμένου σχετίζονται με τους στόχους επικοινωνίας που έχει θέσει ο συντάκτης του. Θα πρέπει, δηλαδή, να διαπιστωθεί αν οι μαθητές αναγνωρίζουν το ύφος του κειμένου, προσδιορίζοντας τους γλωσσικούς μηχανισμούς που το διαμορφώνουν (π.χ. χρήση παθητικής και ενεργητικής σύνταξης, λόγιες λέξεις κ.ά.), και αν είναι σε θέση να αντιληφθούν ότι κάθε είδος λόγου έχει άμεση συνάφεια με τη γλωσσική ποικιλία και ότι το μέσον και η περίσταση επικοινωνίας επηρεάζουν τη μορφή καθώς και την οργάνωση του μηνύματος.

Στην περίπτωση αυτή είναι ξεκάθαρο ότι υπάρχει μεγάλη απόσταση και ανάμεσα στα ζητούμενα και στις «Οδηγίες» για το τι πρέπει να περιλαμβάνει και να εξετάζει αυτή η ερώτηση. Αν ανατρέξουμε και στα θέματα της Τ.Θ., θα διαπιστώσουμε, όπως είναι αναμενόμενο, ότι σε γενικές γραμμές ακολουθούν τις «Οδηγίες Τ.Θ.», που σε ορισμένες περιπτώσεις έρχονται σε πλήρη αντίθεση με όσα αναφέρονται στις «Οδηγίες Π.Σ.».

Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας αυτή τη σύντομη συγκριτική μελέτη, διαπιστώνουμε ότι το Π.Σ., το Π.Δ. και οι «Οδηγίες Π.Σ.» κινούνται στο ίδιο πλαίσιο με συμπόρευση, αν όχι ταύτιση, των λεγομένων και των ζητούμενων. Από την άλλη πλευρά, τα θέματα της Τ.Θ., όπως είναι αναμενόμενο, ακολουθούν σε γενικές γραμμές τις «Οδηγίες Τ.Θ.», που

άλλωστε σύμφωνα με αυτές θα έπρεπε να έχουν δημιουργηθεί και παράλληλα συμφωνούν και με τις «Οδηγίες αξιολόγησης». Όπως φάνηκε και από την παραπάνω παρουσίαση και αντιπαράθεση των όσων συμβαίνουν και στις δύο περιπτώσεις, έχουμε δύο διαφορετικά ζητούμενα, που οι διαφορές τους είναι εντονότερες και περισσότερες από τα κοινά τους σημεία. Σε ελάχιστες μόνο περιπτώσεις και αυτό κατά τύχη, υπάρχει μία φαινομενική συμπίεση. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, καταλήγουμε με ασφάλεια στο συμπέρασμα ότι στην πραγματικότητα έχουμε δύο εντελώς διαφορετικούς τρόπους αξιολόγησης, που όχι μόνο δεν μπορούν να συνυπάρξουν, αλλά φτάνουν στο σημείο της πλήρους αντίθεσης και αλληλοαναιρέσης.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Υπουργείο Παιδείας (28/09/2012), *Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας της Α' τάξης Γενικού και Α' τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχ. έτος 2012-2013.*

Υπουργείο Παιδείας (04/03/2014), *Οδηγίες για τον τρόπο αξιολόγησης μαθημάτων της Α' τάξης Ημερησίου και των Α' και Β' τάξεων Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2013-2014.*

Υπουργείο Παιδείας - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2014), *Προδιαγραφές - οδηγίες διαμόρφωσης θεμάτων για το μάθημα Νέα Ελληνική Γλώσσα, Α' τάξη Ημερησίου και Α', Β' τάξεις Εσπερινού Γενικού Λυκείου, Α' τάξη Ημερησίου και Α' τάξη Εσπερινού ΕΠΑΛ.*

Υπουργείο Παιδείας - Τράπεζα Θεμάτων, *Διαγωνίσματα Νέας Ελληνικής Γλώσσας.*

ΦΕΚ Β' 1562/27-06-2011, Αριθμ. 70001/Γ2/2011, *Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α' τάξης Γενικού Λυκείου.*

ΦΕΚ Α' 97/27-04-2012, Π.Δ. 48/2012, *Τροποποίηση του Π.Δ. 60/2006 (Α'65) "Αξιολόγηση των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου".*